

KJAK

Hogni Hoydal

Tjóðarbygging ella tjóðarniðurlaðing

Mentamálaráðharrin, Bjørn Kalsø, vil skerja játtanina til Mentanargrunnin við 20%. Síðani roynir hann at spjaða og seta ymiskt mentanarvirksemi og list upp ímóti hvørjum øðrum. Niðanfyri eru 9 grundgevingar fyri, hví hetta má steðgast og heilt aðrar leiðir leggjast fyri Føroyar.

Spjaðing. Sundurlyndi. Niðurlaðing. Havnin móttvegis bygdunum. Útinnandi list ímóti føroyskum dansi. Stuðul til list og mentanarvirksemi ímóti útbúgvingog teimum lesandi.

Hetta eru kostirnar, ið mentamálaráðharrin serverar fyri føroyska fólkinum í hesum døgum, nú hann í einum høggi sker Mentanargrunnin við 20%. Ein politikkur, sum hongur neyvt saman við gjáardýpandi skattapolitikkinum, figgjarpolitikkinum og vinnupolitikkinum hjá høggravíðgongdu sambandssamgonguni. Tey, ið hava minst, skulu gjalda til tey, sum hava mest. Gjáir skulu gravast og spreingjast millum fólkið í Føroyum.

Lat okkum hyggja at, hvat Bjørn Kalsø sigur til tess at verja hetta politiska álopið á eina av grundsúlunum undir føroyskum menta- og lista-politikki:

1. Bjørn Kalsø setir eina skerjing uppá 20% av Mentanargrunninum upp ímóti nøkrum smærri upphæddum til m.a. føroysk træskip og til føroyskan dans. Men øll taka jú undir við, at føroysk træskip og føroyski dansurin verða stuðlað. Hví skulu hesi setast ímóti hvørjum øðrum? Og kilar setast ímillum mentanarjáttanir, sum bara eru skerdar í 9 ár undir ABC-samgongu og ABDH-samgongu? Hetta svarar jú til at siga á heilsuøkinum, at játtanin til allar viðgerðir á Landssjúkrahúsinum má skerjast 20% til frama fyri, at tvær smærri upphæddir verða settar av til tvær ávísar viðgerðir. Meiningsleyst uttanumtos, sum bara spjaðir og ikki savnar okkum um mentan.
2. Skerjingin hjá Kalsø á

Mentanargrunninum verður framd, hóast tað hevur tikið Tjóðveldi mong ár og stríð at fáa játtanina hækkaða bara eitt sindur – seinast við eini upphædd til týðargrunn, ið skal flyta føroyskar bókmentir í onnur mál og útlenskar bókmentir í føroyskt. Hetta hevur longu givið góð úrslit. Og nú situr so Bjørn Kalsø og breggjir sær um at fara á bókamessur, hóast hann tekur amboðini burtur fyri júst hesum framtøkum.

3. Bjørn Kalsø sigur, at hóast Mentanargrunnurin verður skerdur við 20%, so eru enn pengar eftir í grunninum. Ja, hugsar sær, um hann brúkti somu grundgeving fyri at skerja fólkháttan ella miðnámsskúlarnar við 20%. Og segði: Júmen, vit hava jú enn nakrar skúlar eftir. Hevði nakar góðtikið tað?

4. Bjørn Kalsø sigur, at Mentanargrunnurin skal spara 20% = 1,2 mió.kr., tí at hann vil raðfesta útbúgving. Hetta er bæði ósatt og meiningsleyst. Hendan skerjingin figgjir onga uppraðfesting útbúgving. Og annars verður Fróðskaparsetrið samstundis skert.
5. Bjørn Kalsø sigur, at øll mugu spara, tí ov fáir pengar eru í kassanum. So eigur hann at svara okkum, um nakað annað øki á figgjarlóginum skal spara 20%. Og so eigur hann at svara okkum, hvussu tað ber til, at onnur øki á figgjarlóginum kunnu hækka við tígjutals milliðinum við einum pennastroki í samgonguni – tað má jú bara ikki vera mentan, tykist læran at vera.
6. Um Bjørn Kalsø veruliga vil tosa um raðfestingar og vantandi pengar í

kassanum, so hevur hann sjálvur sitið við valdið í 8 ár út í eitt, eisini tey árin, tá Bárður Nielsen tømde landskassan. Og hann og hansara samgonga hava ongantíð raðfest nakað á mentanarøkinum. Bara niðurlaðað.

7. Um Bjørn Kalsø vil samibera upphæddir í hesum gandaorðinum “raðfesting”, so svarar hansara skerjing av Mentanargrunninum uppá 1,2 mió. árliga til tað, sum landskassin missir fyri hvønn dag orsakað av einum skilaleysum fiskivinnupolitikki. Og har bara makrelfiskiskapurin kundi givið 100-tals milliðonir meira í ár. Og henda árliga upphæddin uppá 1,2 mió. kr. til Mentanargrunnin svarar til, hvat landsstýrisfólk ferðast fyri uppá nakrar mánaðir.
8. Tað er sjálvandi altíð lætt-

ast, tá tú onga hugsjón ella nakað mál hevur, at leypa á har garðarnir eru allarlægstir – og so gera virðismikla leiklutin hjá Mentanargrunninum til okkurt hjáputur, ið ongan týðning hevur. Vert er at minna á, at eisini borgarligir politikkarar í øðrum londum hava ikki slíka andstygd fyri mentanarpolitikki.

9. Skal bert minna á orðini hjá Churchill í bretska parlamentinum undir 2. veraldarbardaga, tá politikkarar vildu skerja mentanarjáttanir til frama fyri pening til kríggj. Churchill mótmælti og segði: “Um vit skerja mentanina til frama fyri okkara kríggj og verju – hvat er tað so, vit skulu verja?”

Jóhannes Miðskarð
lærari og granskari

Broytta barnaverndarlógin

– krevur, at kommunurnar raðfesta øðrvísi í teirra barnaverndartænastum í komandi árum

Í vár vóru fleiri broytingar gjørdar í barnaverndarlógin. Ein av broytingunum var, at fráboðanarskyldan hjá starvsfólki, ið arbeiða við børnum, varð herd. Áður høvdu hesi starvsfólk skyldu at boða teirra kommunalu barnaverndartænastu frá, tá tey fingur kunnleika til, at foreldur ella annar uppalari t.d. misrøkti, meinslaði, misnýtti ella handfór barn soleiðis, at álvarsamur vandi var fyri tess sálarligu ella likamligu menning. Herðingin í fráboðanarskylduni hevur við sær, at nú skulu hesi

starvsfólk eisini boða frá, **um tey hava orsök til at halda**, at nøkur av áðurnevndu viðurskiftum eru at finna í barnsins heimalívi.

Hervið leggur broytta barnaverndarlógin upp til at arbeiða eftir einum leisti, har arbeið verður fyrbyggjandi soleiðis, at stórir trupulleikar í barnafamiljum als ikki skulu stinga seg upp; og um stórir trupulleikar tó stinga seg upp, verða átøk sett í verk skjótast gjørligt. Gransking vísir, at hesin fyrbyggjandi arbeiðsháttur vísir seg ikki bert at vera ein

betri gongd faklig leið enn áður, men eisini at vera ein meira rationellur háttur til at reka kommunalu barnaverndartænasturnar.

Men tað er neyðugt hjá kommunum at gera sær greitt, at broytta barnaverndarlógin fer at hava við sær, at næstu uml. fimm árin fara fleiri fráboðanir at verða sendar til kommunalu barnaverndartænasturnar. Tá fleiri fráboðanir fara at koma inn, fara eisini fleiri §45 kanningar at verða settar í verk. Hervið fer arbeiðstrýstið á núverandi

barnaverndartænastur at vaksa. Tí er alneyðugt, at fleiri pengar verða settar av til eyka starvsfólkatímar í barnaverndartænastunum í eini umskiftingartíð á umleið fimm ár.

Men tað er týðningarmikið at minnst til, at tær fráboðanir, sum verða senda inn sambært hesum fyrbyggjandi arbeiðshátti, eftir ætlan fara at hava við sær, at trupulleikarnir fara at vera viðgjørdir so tíðliga, at tað ikki verður neyðugt við teimum stóru inntrivunum seinni. Tað vil føra við sær,

at so líðandi fara at verða færri fráboðanir, og at tað sjáldan fer at verða fyri neyðini at brúka tær mest umfatandi fyriskipanirnar í barnaverndarlógin. Sum áður ført fram, meti eg, at hetta fer at taka umleið fimm ár.

Tað er alneyðugt at gera sær greitt, at um ongin meirjáttan fer at verða latin næstu umleið fimm árin, so fer framtíðar barnaverndararbeiði at gerast vánaligari, enn tað verður gjørt í dag. Hervið er vandi fyri, at tey illa handfarnu barnaverndar-

málini, ið hava verið at sæð í Danmark seinastu trý árin, t.d. Tønder-, Brønderslev- og Bornholms-málið, verða eisini at finna í líknandi dómum í Føroyum um nøkur ár.

Men um meirjáttan verður latin barnaverndartænastunum komandi árin, kann væntast, at góðskan á barnaverndararbeiðinum batnar, at børn ikki fara at líða undir ræðuleikum, og at samlaði kostnaðurin av barnaverndartænastunum fer at vera lægri.